

Fénymásold le az életed –

HA ELVESZÍTENÉD, JÓ HA VAN RÓLA MÁSOLAT...

Maczó Péter

**Soha nem voltam képes
befejezni semmit, de most
majd...**

... ez egy graffiti, mondhatnánk aforizmának is (félíg, mert nem fejezték be) – mindegyre értelmes szavak sorozata, ám graffitinek gyakran és a legközönségesebb értelemben afféle krikzkraszokat szokás elképzelni, amiket festékszóró pisztollyal falra fújtak és girnyó vonalaik nem szólnak semmiről, vagy ami szintén gyakori, hogy dekodolhatatlan jelként ákombákom firkákkal találkozunk. Sajnos sokfelé, felújított épületek vagy épp friss házak, kerítések és hidak, vonatok és buszok, de bármi áldozatul eshet. Persze, ha definiálni szeretnénk, akkor akár az altamirai barlangrajzok (több mint tízezer éve) vagy a Sixtus-kápolna (alias Ádám teremtése) bizo-

nyos Buonarottitól – ez sem új már – is ide sorolható volna. De ezek tudatos céllal és mondanivalóval készült művészi alkotások. Az előbbi készítője ismeretlen, az utóbbit ma is nagyra tartjuk. Bár egyik sem graffiti, amelyekről nem a szöveg hiányzik, hanem a gondolat. Ahogyan korunk jól ismert és progresszív aktivis-

tája, Banksy (no name – mert nem árulta el) gyakran a lelkiismeretünkre hat ütős képeivel, ő korunk művészetének, sokszor történelmileg ihletett és vitathatatlanul hangsúlyos alkotója. Munkásságát (ez a szó ide illik) sok száz ezren ismerhették meg a világban, kiállításokon: Melbourne-ben, Tel-Avivban, Torontóban és

ér, bár biciklivel talán könnyebb odatalálni. Az akció nem véletlen, máshol is látni szándékosan erre a célra »beáldozott« betonkerítéseket, és úgy gondolom (nyilván nem az illegális változat rajongójaként), hogy helye is van – tetszik, nem tetszik – korunk városképi világában, főleg a metropoliszok szlömös területein burjánzik. Ez tehát vizuális kommunikáció? Kezdetben volt a Harlem (New York), de kinőtte magát, és az utca embere, ha van pénze az anyagra – mert az nem kétfilléres beruházás –

Miamiban vagy Sydney-ben – de most ne kalandozzunk el! Nem is róla van szó, ám a Grafikában talán érdemes bemutatni a graffitit, amely elnevezésével is rokon területnek tudható.

Ahogy nálunk művelik, ott, ahol legálisan helyet kapott, nem messze az óbudai gázgyár (szintén ikonikus) szépen felújított épületegyüttesétől, a mintaszerűen modern, friss és nyílt Graphisoft park mögött. Egy sétát mindenképpen meg-

meg gerjedelme is, akkor nekivághat. Először persze jó lenne, ha otthon gyakorolna. Kemény György legendás pop aktivista is inkább Kőszeg Ferencnél próbálkozott, és rögtön kifestett egy egész szobát... seccoja »a '68 utáni magyar depresszió reprezentatív mesterműve, amelyet

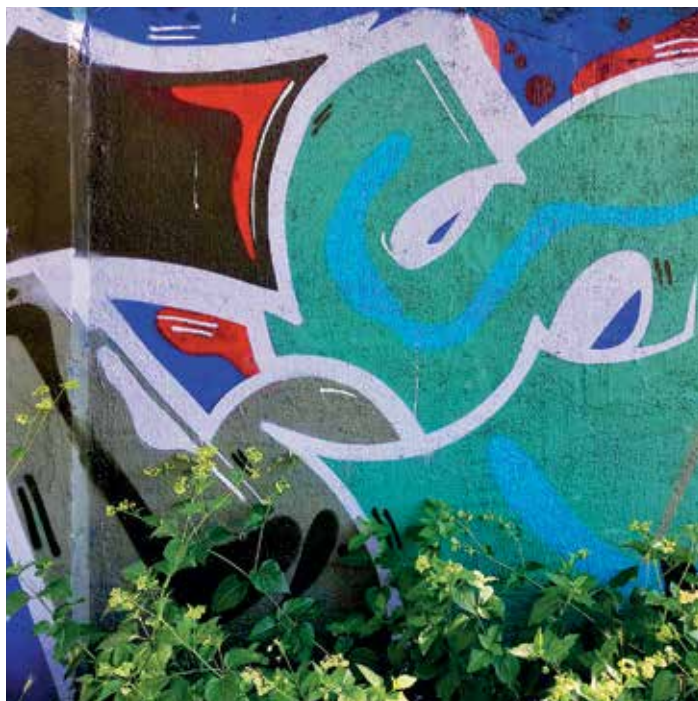
– akkor és ott – nem nyilvános kiállításként látogathatták a beavatottak. Szóval a fotó, a film számos, immár dokumentumértékű (az előbbi mű is annak számít) bizonyítékát adja ennek, mert a *mainstream* vagyis a »fősodor« megkerülhetetlen. Klösz György vagy épp a hivatalos és nyilvános archív szerepét egyszerre vállaló Fortepan fotókat nézegetve az ember elámul a sok izgalmas (nem mind gáncstalanul szép) cégfeliratokon, s talán gyűjti is őket, ahogyan például mai grafikusok a fabetűket, vagy ha szerencsésük van, egy Csemege logót (original) birtokolhatnak, de ezek – szigorúan véve mint kereskedelmi cégérek – reklám, információs

grafikaként egy más irányt jelölnek ki. A tervezőgrafikust munkássága többnyire a megbízóhoz köti, ami néha jó is lehet, de gyakorta kompromisszumok sorozatát hozza és – mindezt pénzért (na nem busás honorárral megfizetve)! A graffiti időszakos alkotás. Nem keresi meg senki a boltokban, paradicsomlevesként – szegény Andy Warhol –, nem látható internetportálokon (mint zöld manós webáruház, esetleg műkormös hirdetése stb.), tehát nem veszik, mint a cukrot, bár árstop van... Valamiféle szerveződő csoportként, úgy tudom, 1993 óta létezik a hazai PNC »pride not crime« – büszkeség, nem bűnözés: szinte hitvallásszerű definícióval. Tevékenységüket »style writing« 24 órás full-

értjük, mert a betűszerű tüne-
mények még mindig főszerep-
lők, habár olvashatatlan ka-
rakterek, afféle szótömbök,
ahol a stílus felülírja a monda-
nivalót, vagy fordítva? és a
grafikai részletek sem hagyo-
mányos rajzok, valahol a kép-
regények, a hupikék törpikék
s a mangák egyvelegét érezni,
de kevésbé konkrétan. Kinek
mi jön be. Színeivel inkább
harsány, drasztikus, eszköz-
használatában pedig a flakon

time-jobbként határozzák meg,
de jobbra és sok helyen (ez
még a szokás hatalma) azért
éjszaka működnek.

Tulajdonképpen ez is amolyan
»plein air paiting« művészet,
csak itt nem egy vidéki (ké-
sőbb nagyra értékelt) mester
indul el festőpalettával és egy
állvánnyal, hogy megfesse a
Mont Sainte-Victoire lankás
hegyeit vagy almát-körtével
csendéletként... de vitatha-
tlatlanul hatott a 20. századi
»vadak« (alias fauve) festő-
csoportjára, az expresszionis-
tákra, sőt a kubistákra. Na de
az elmúlt század ilyen volt:
expresszív és kubista, kevésbé
futurisztikus és hi-fi. A klíma-
veszélyről mit sem tudva.

De miként van Haute Couture,
úgy van magas művészet is,
és graffitiban már a csúcso-
kon járunk: Keith Haring vagy
Jean-Michel Basquiat ilyen.
A széles réteg – itt is – névte-
len alkotókból áll, akik gyak-
ran illegálisan ügyködnek.
Az itt bemutatott ízelítő külön-
féle alkotók lelkes munkája
azon a kétméteres betoncum-
kerítésen, amelyet Aquincum
felé haladva nyílt tárlatként
megcsodálhatunk. A téma
tetszőleges és a megfogalma-
zás is az. Itt nem szó szerint

spray a domináns. Önkifejezés? Bizonyára. Ez a művészet soha nem az utca emberének szól (bár az utcákon jelenik meg), hanem a többi firkász-nak, mondják – írom ide a firkász szó primér jellege miatt... Művészettörténeti eszmefuttatásra, s pláne kritikusi elemzésre nem vállalkozom, de talán a nyomtatás nem árthat ennek a műfajnak. Nyomot hagynak itt, amelyet más, hasonló gerjedelmű fanatikus

kreatívak nem fognak felülrni (fújni vagy rajzolni), mert a trollkodás ezen a területen éppolyan bosszantó, mint a turistaképeknél a Halászbástyán a csoportkép mögött grimaszolni. Vágjunk tehát jó képet hozzá és fogadjuk el a különbözőségeket.

*Ne az értelmek okold,
a hiba a valóságban van.*

GRAFFITI

